

EMANCIPACE ŽEN VE SVĚTĚ

Emancipace ve světě

Víte, co to znamená „zůstat na očet“? Jak toto úsloví vzniklo? Pomůže vám vyučující českého jazyka, přírodopisu nebo chemie.

Kdo je to „starý mládenec“ a „stará panna“? V kolika letech myslíte, že se člověk mohl stát starým mládcem nebo starou pannou? Může se toto označení použít i dnes?

Zjistěte, co je to garsoniéra a jak toto slovo vzniklo. Pomůže vám vyučující češtiny nebo francouzštiny.

Emancipace začala nejdříve ve **Spojených státech amerických**. Ženy měly v USA od počátků kolonizace **rovnoprávnější postavení než v Evropě**, protože jich tam zpočátku bylo velmi málo, a byly proto ve společnosti více vážené. K emancipaci ve Spojených státech přispěl také **boj za zrušení otroctví a zrovnoprávnění černochoů**: lidé si začali uvědomovat, že není-li správné diskriminovat lidi kvůli barvě pleti, není správné ani diskriminovat je kvůli pohlaví. **Občanská válka Severu proti Jihu v 60. letech 19. století** ženy ve Spojených státech doslova vytrhla z tradičního způsobu života a donutila je zaujmout místa dosud vyhrazená mužům. Většina dospělých mužů byla ve válce, a tak je **ženy musely zastoupit na úřadech, v obchodech i v továrnách**, mnohé také odcházely do polních nemocnic jako **ošetřovatelky**. Když válka skončila, mnozí muži se nevrátili vůbec a jiní se vrátili nadosmrti zmrzačení. Řadě žen tak **nezbylo než živit sebe, případně i svou rodinu, vlastní prací** dál. Některé se ovšem rozhodly pokračovat v novém způsobu života dobrovolně: **pokud měly vlastní příjmy, byly nezávislé a svobodné**, mohly snáze rozhodovat o vlastním životě i o tom, za koho – a jestli vůbec – se vdají. Zkušenost občanské války také ukázala,

jak důležité je pro ženy vzdělání. Pro ženy, které byly vychovávány pouze k péči o domácnost, bylo velice složité převzít takřka ze dne na den role mužů, kteří odešli do války. Protože do té doby nebyly příliš v kontaktu s vnějším světem, neměly přístup k řadě informací, netušily mnoho věcí o technickém pokroku, nevěděly například, jak fungují úřady, a podobně.

Londýnské sufražetky

Po válce Severu proti Jihu, kdy se ukázalo, že ženy jsou důležité pro stát, protože mohou nahradit muže bojující na frontě, začaly sít i hlasy volající po volebním právu pro ženy. Ale teprve prezident Woodrow Wilson [vudrou vilns] se v roce 1916 začal o volební právo žen zasazovat: tehdy už se totiž schylovalo ke vstupu USA do první světové války a bylo jasné, že stát bude opět ženy velmi potřebovat. Američanky získaly volební právo v roce 1919 – o půl století později než američtí černoši (o boji za zrušení otroctví černochů se dočtete v příslušné kapitole o USA).

Angličanky se o emancipaci a o volební právo snažily už od 40. let 19. století, ale narážely na tuhý odpor konzervativních vrstev. Proti emancipaci žen byla i královna Viktorie. Přesto se dařilo zakládat dívčí školy a různé spolky, a ke konci století dokonce několik poslanců slíbilo, že požadavky žen zařadí do svých volebních programů. To však nakonec nečinili, a tak po roce 1900 radikální křídlo feministek, sufražetky, přistoupilo i k podpisovým akcím, demonstracím, a dokonce k násilným činům. Proto byly sufražetky také zatýkány. Zrovnoprávnění žen v Británii se podařilo prosadit až v roce 1928.

V USA první ženy absolvovaly univerzitu už ve 40. letech 19. století. V Evropě byla první univerzita, na které mohly studovat i ženy, v Curychu. Ženy přijímala od 60. let.

- Proč měly ženy v USA obecně volnější postavení než Evropanky?
- Jak přispěla k emancipaci válka Severu proti Jihu?
- Kdy a za jakých okolností získaly Američanky volební právo?
- Jak se pokoušely prosadit svá práva Angličanky? Kdy se jim podařilo dosáhnout zrovnoprávnění?
- Kdy začaly na univerzitách studovat první Američanky a kdy první Evropanky?

☑ ☑ Zjistěte, kdo byli Lucretia Coffin Mottová [lukrejsija kofin motová], Elisabeth Cady Stantonová [elizabeth kedy stentnov Emmeline Pankhurstová [emilín penkhé: tová] a John Stuart Mill [džon stjúart m]. Udělejte si o nich referát.

☑ Zjistěte, kdy získaly volební právo ženy ve významnějších evropských státech v USA a v Japonsku. Řešení máte možná i v sešitě ze 6. ročníku.

Mary Edwards Walkerová [meri edvórd: s vó krová] (na obrázku) se během války Severu proti Jihu stala první lékařkou v armádě Spojených států amerických. První ženou, která dosáhla v USA lékařského titulu, byla v roce 1849 Elizabeth Blackwellová [elizabeth blekvelová] na Geneva Medical College [dženeva medykl kolidž] ve státě New York.

Zajímavý je příběh britského vojenského lékaře Barryho [beriho]: když zemřel a jeho tělo bylo připravováno do rakve, ukázalo se, že jde o ženu. Margaret Bulkleyová [márg: ret balklijová], která na začátku 19. století ztratila otce a hrozilo jí, že zůstane bez jakýchkoli prostředků, v přestrojení za chlapce vystudovala medicínu a celý život se živila jako lékař. „James Miranda Stuart Barry“ [džejmz miranda stjúart beri] byl drobný a měl vysoký hlas, takže si z něj ostatní často tropili posměch, což vedlo dokonce až k soubojům.

Prostuduj a odpověz písemně na otázky za textem: